

Groenblauwe schoolpleinen zijn leuk, logisch en nodig

Kind, school en klimaat tegelijk dienen? Dat kan met groenblauwe schoolpleinen; schoolpleinen waar zowel de flora & fauna (groen) als het water (blauw) centraal staan. Dit kent talloze voordelen en enkele uitdagingen. Esmee Overtoom, beleidsmedewerker klimaatadaptatie bij het Hoogheemraadschap van Delfland, ondersteunt scholen bij het investeren in klimaatbestendige groenblauwe schoolpleinen.

Tekst: Roselin van der Torren

Beeld: Bureau RIS

Het klinkt eigenlijk zo logisch, dat je je afvraagt waarom we ooit tegelschoolpleinen maakten. “Groenblauwe schoolpleinen zijn beter voor de fysieke en mentale gezondheid van kinderen, beter voor de leefomgeving, en het is veel handiger met het oog op het veranderende klimaat”, vertelt Esmee Overtoom. Binnen het programma Klimaatkrachtig Delfland van het Hoogheemraadschap zijn sinds 2016 al 64 groenblauwe schoolpleinen (mede-) gerealiseerd en staan er nog zes in de planning voor dit jaar. Het Hoogheemraadschap biedt een stimuleringsbijdrage aan scholen voor de aanleg van groenblauwe schoolpleinen en werkt als intermediair om scholen, ontwerpers, hoveniers en andere betrokkenen samen te brengen. Daarnaast biedt het Hoogheemraadschap informatie en inspiratie via een website en webinar-reeks.

Positief voor de gezondheid

De effecten van groenblauwe schoolpleinen op kinderen zijn goed onderzocht en onder andere beschreven in ‘De waarde van een natuurlijke, gezonde buitenruimte rond scholen’, een recent rapport van IVN (Instituut voor Natuureducatie) en Jantje Beton. Groene schoolpleinen zijn goed voor de fysieke gezondheid van kinderen, omdat ze uitdagen tot meer en langer bewegen en meer risicovol spel, wat goed is voor de motorische ontwikkeling en het zelfvertrouwen. Daarnaast dragen de schoolpleinen bij aan de mentale gezondheid, omdat ze aanzetten tot meer sociale cohesie, minder pestgedrag en creatiever spel: meer diversiteit in de omgeving leidt tot meer diversiteit in spelvormen. Deze aspecten werken door in bijvoorbeeld een betere concentratie in de klas na de pauze. Ook komen kinderen door groenblauwe schoolpleinen meer in contact met water, aarde, plantjes, insecten, vogelhuisjes en dat draagt bij aan de kennis en interesse in de natuur. Tot slot helpen groenblauwe schoolpleinen scholen om buitenlessen te verzorgen - van biologieles tot rekenkunde - en onderzoekend leren te stimuleren.

Positief voor de buurt

Esmee Overtoom: "Groenblauwe schoolpleinen helpen ook de buurt om een school heen. Het zorgt ervoor dat de lokale biodiversiteit toeneemt en het schoolplein wordt buiten schooltijd vaak als speellek gebruikt door de wijk en de buitenschoolse opvang. Daarnaast heeft een schoolplein een voorbeeldfunctie voor de wijk; het laat zien hoe tuintjes ingericht kunnen worden en hoeveel plezier kinderen halen uit spelen in de natuur." Als voorbeeld noemt Esmee de aanleg van het groenblauwe schoolplein bij Kindcentrum de Vlinder in Rotterdam. Daar wilde de buurt graag meedoen. "Op het schoolplein hingen regelmatig jongeren rond en er lag veel afval. De kinderen, de ouders en de buurt waren zeer gemotiveerd om de omgeving te veranderen. Vanaf het begin betrof de school iedereen en maakte het gebruik van sleutelfiguren uit de wijk. De buurt én ouders zijn belangrijk, want zij kunnen bijvoorbeeld ondersteunen bij het onderhoud en schoonhouden van het plein. Dat draagt bij aan langdurig succes van een groenblauw schoolplein."

Positief voor het klimaat

Met het oog op het veranderende klimaat bieden groenblauwe schoolpleinen ook veel voordelen, aldus Esmee. "Met name de 'blauwe' component speelt hierin een belangrijke rol. Groenblauwe schoolpleinen houden water beter vast en maken het beter beheersbaar." Goed dus om droogte tegen te gaan én om een grote hoeveelheid water, in het geval van een hoosbui bijvoorbeeld, op te vangen. "Sommige groenblauwe schoolpleinen hebben bijvoorbeeld een ondergrondse waterberging waar overtollig water opgevangen kan worden en gebruikt kan worden voor irrigatie van planten. 'Groen' houdt water ook beter vast dan stenen. Daarnaast zorgen bomen

INTERESSANTE WEBSITES

www.groenblauweschoolpleinen.nl

www.platformbuitenspelen.nl

*Esmee Overtoom,
beleidsmedewerker klimaatadaptatie
Hoogheemraadschap Delfland*

voor schaduwrijke plekken, wat bijdraagt aan een fijn speelklimaat en een leefbare temperatuur in de omgeving."

Gemeenten zijn erbij gebaat dat scholen groenblauwe schoolpleinen aanleggen, omdat veel plekken in een stad privaat eigendom zijn en ze soms beperkte mogelijkheden hebben om de stad klimaatadaptief in te richten. Schoolpleinen hebben relatief grote oppervlaktes en liggen wijdverspreid door een stad. Het levert voor gemeenten

du een goede bijdrage aan de noodzakelijke klimaattransitie. Dit is waarom veel gemeenten scholen ondersteunen in de aanleg van een groenblauw schoolplein, soms zelfs met een verdubbelaar op de stimuleringsbijdrage van het Hoogheemraadschap.

Ontwerp

Esmee: "Een groenblauw schoolplein is geschikt voor basis- en middelbare scholen en kan op allerlei manieren ontworpen worden. Daarom brengen wij als Hoogheemraadschap scholen in contact met ervaren ontwerpers en hoveniers. Die gaan aan de slag met in het achterhoofd de wensen en beschikbare financiële ruimte van een school. Een groenblauw schoolplein hoeft niet meteen heel groots aangepakt te worden of heel duur te zijn. Een groen dak op een fietsenstalling is ook al heel waardevol. En een schoolplein hoeft niet meteen helemaal op de schop; ook een hoekje aanpakken is zinvol. Als een school subsidies regelt, hoeft de aanleg van een groenblauw schoolplein niet veel duurder te zijn dan een nieuw stenen plein. Om voor onze stimuleringsbijdrage in aanmerking te komen, moet een plein minimaal twee kuub water kunnen bergen. Daar wordt in het ontwerp dan rekening mee gehouden." Op de website van groenblauwe schoolpleinen kunnen scholen inspiratie vinden voor het ontwerp: een wadi, moestuin, schaduwdoeken, waterpomp, touwbrug, klimbomen.

Succesfactoren

Esmee en haar team keken welke groenblauwe schoolpleinen een succes zijn en identificeerden meerdere succesfactoren. De belangrijkste; betrokkenheid van kinderen, ouders en de buurt vanaf het begin. Esmee: "Ouders moeten soms een drempel over, die zijn bang dat hun kind vies wordt of zien water als onveilig. Maar als ze uitleg krijgen en zien hoeveel plezier het oplevert, gaan ze vaak snel overstag. Kinderen kunnen goed worden betrokken: laat ze meedenken met het ontwerp, of een vlog maken over een bezoek aan een hovenier. Voor scholen is het raadzaam een fondsenwerver in de hand te nemen. Die helpt met meer financiële ruimte creëren en kent de voorwaarden van ieder fonds. Ook is het belangrijk de tijd te nemen; een groenblauw schoolplein realiseer je niet in een paar maanden. Een belangrijke randvoorwaarde voor langdurig succes is het regelen van beheer en onderhoud van het groenblauwe schoolplein." En daar zit de grootste uitdaging van een groenblauw schoolplein: het vergt structureel onderhoud. Esmee: "Sommige scholen pakken dit op samen met de buurt, waarin iedereen een steentje bijdraagt. Andere scholen zijn een samenwerking aangegaan met een naburige MBO-opleiding Groenvoorziening, waarbij studenten praktijkervaring kunnen opdoen op het groenblauwe schoolplein. De meeste scholen regelen een vaste hovenier, maar dat is wel een structurele kostenpost voor een school."

Rol jeugdartsen

Gevraagd naar wat jeugdartsen kunnen bijdragen, adviseert Esmee vooral in gesprek te gaan met scholen over hun schoolplein. "Benoem

de voordelen vanuit het kindperspectief en de leefbaarheid. Denk ook aan kleine, haalbare opties en geef handvatten om scholen op weg te helpen met de succesfactoren in je achterhoofd. Tover de grizzlyberen op de weg om naar teddyberen!"

Ze eindigt met een blik naar de toekomst: "De klimaatscenario's zijn niet zo rooskleurig; er komt meer hittestress en er worden waterextremen verwacht. Het speelklimaat op school is dan zo belangrijk voor de gezondheid en het welzijn van kinderen. Groenblauwe schoolpleinen zijn een noodzaak."

LUISTER, KIJK EN LEES OOK DIT:

'Meer groen op het schoolplein: een interventiestudie' -WUR:

Podcast Gezonde School:

Webinar-reeks Hoogheemraadschap over groenblauwe schoolpleinen:

Whitepaper 'De waarde van een natuurrijke, gezonde buitenruimte rond scholen' (Jantje Beton en IVN):

Effectstudie VU 'The impact of greening schoolyards on the appreciation, and physical, cognitive and social-emotional well-being of schoolchildren: A prospective intervention study':

